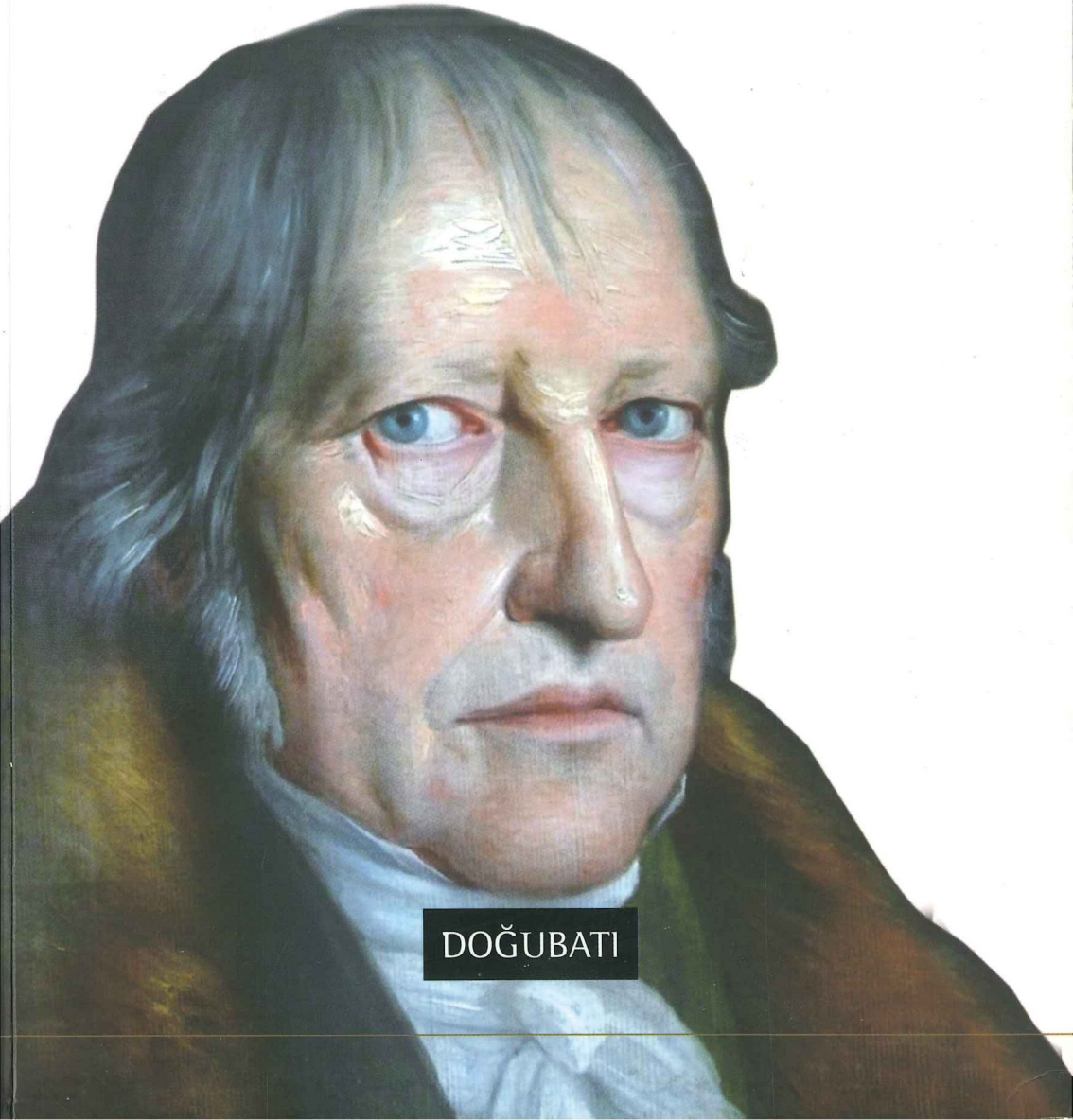

ALMAN İDEALİZMİ II

HEGEL

EDİTÖR: GÜÇLÜ ATEŞOĞLU

DOĞUBATI

Alman İdealizmi

Hegel

Alman İdealizmi

Hegel

Editör: Güçlü Ateşoğlu

DOĞUBATI

Güçlü Ateşoğlu

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğretim üyesi ve *Baykuş: Felsefe Yazıları Dergisi*'nin kurucusu ve editörüdür. *Alman İdealizmi I: Fichte* (Eyüp Ali Kılıçaslan'la birlikte) ve *Tarih Felsefesi: Seçme Metinler* (Doğan Özlem'le birlikte) başlıklı kitapları hazırlamıştır. Modern felsefe (özellikle Spinoza ve Vico), Alman İdealizmi (özellikle Fichte ve Hegel) ve Marksist felsefe bağlamında epistemoloji, ontoloji, metafizik, siyaset felsefesi ve tarih felsefesi alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

© Türkçe çevirinin tüm hakları Doğu Batı Yayınları'na aittir.

Editör

Güçlü Ateşoğlu

Kapak Tasarım

Mr. Z & Z

Tasarım Uygulama

Aziz Tuna

Baskı

Tarcan Matbaacılık

Ekim 2013

Doğu Batı Yayınları

Ankara Merkez:

Yüksel Cad. 36/4 Kızılay/Ankara

Tel: 425 68 64 / 425 68 65

İstanbul Dağıtım:

Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No:6

Cağaloğlu/İstanbul

Tel: 0 212 243 47 11

www.dogubati.com

ISBN: 978-605-5063-01-6 / Sertifika No: 15036

Doğu Batı Yayınları-95 Felsefe-28

İÇİNDEKİLER

Önsöz	15
Sunuş	19
<i>Uluğ Nutku</i>	
Hegel'in Erken Dönem Siyaset Felsefesinden Bir Kesit	23
<i>Güçlü Ateşoğlu</i>	
Georg Wilhelm Friedrich Hegel- <i>Kronoloji</i>	38

I. Bölüm:

Georg Wilhelm Friedrich Hegel'in Yazıları

Hegel'in Özgeçmişi [1804]	45
Eleusis Hölderlin'e [Ağustos 1796]	47
Alman İdealizminin En Eski Sistem Programı [1796]	51
Kim Soyut Düşünüyor? [1807]	54
Hegel'in Berlin Üniversitesi'nde Göreve	
Başlama Hitabı [22 Ekim 1818]	62
Gelenek Üzerine [<i>Felsefe Tarihi Üzerine Dersler</i>]	70
Tarihte Akıl: Tarih Felsefesine Bir Giriş [1837]	73
Hukuk Felsefesinin Anahatları [1821]	77
Felsefe Tarihi Üzerine Dersler [1840]	83
Tin Felsefesi [1830]	86

II. Bölüm:

Georg Wilhelm Friedrich Hegel'in Felsefesi Üzerine Yorumlar

Hegel'in 1807'ye Kadarki Entelektüel Gelişimi	107
<i>H.S. Harris</i>	
<i>Tinin Fenomenolojisi'</i> ni Anlamlandırma Girişimleri [1961]	137
<i>Otto Pöggeler</i>	
Bilinç	162
<i>H.S. Harris</i>	

Öz-Bilinç	176
<i>H.S. Harris</i>	
Hegel'in Öz-Bilinç Diyalektiği	189
<i>Hans-Georg Gadamer</i>	
<i>Tinin Fenomenolojisi'nin</i> Merkezindeki Felsefi	
Kavram Olarak <i>Entäusserung</i> ('Dışsallaşma')	213
<i>Georg Lukács</i>	
Hegel ve Metafizik Problemi	253
<i>Frederick C. Beiser</i>	
<i>Fenomenoloji, Mantık ve Ansiklopedi'nin</i> Karşılıklı Bağlılıkları	278
<i>Gustav Emil Müller</i>	
Mantık ve Diyalektiği Hegel Üzerinden Yorumlamak.....	297
<i>Françoise Dastur</i>	
<i>Ansiklopedi'nin Üç Felsefi Okuması</i> veya Hegel'de	
Felsefe Kavramının Gerçekleştirilmesi.....	310
<i>Théodore F. Geraets</i>	
Öncesiz-Sonrasızlık, Zaman ve Kavram Üzerine Bir Not.....	338
<i>Alexandre Kojève</i>	
Hegel'in Hukuk Felsefesinin Yeni Bir Sistematiğe Okumasına Doğru	359
<i>Klaus Hartmann</i>	
Hegel ve Marksizm	392
<i>Allen W. Wood</i>	
Hegel'in Devlet Kavramı ve Marx'ın Erken Dönemindeki Eleştirisi.....	425
<i>K.-H. Ilting</i>	
Ahlâkî Gerilim ve Politikanın Önceliği	457
<i>Domenico Losurdo</i>	
Hegel'e Dönüş: Akademik Revizyonizmin Gizli Nedeni	486
<i>Louis Althusser</i>	
Tarih: Özgürlük Bilincine Doğru İlerleme	502
<i>Shlomo Avineri</i>	
Hegel'in <i>Geist</i> Kavramı.....	524
<i>Robert R. Williams</i>	
Hegel, Marx ve Hristiyanlık	545
<i>Alexandre Kojève</i>	

Hegel'de Mutlak Özne ve Mutlak Öznellik	574
<i>Walter Jaeschke</i>	
Hegel Estetiğinin Çağdaş Önemi	589
<i>Dieter Henrich</i>	
Hegel ve Sanatın 'Son'u'	599
<i>Stephen Houlgate</i>	
Neden Şimdi Hegel?	624
<i>Richard J. Bernstein</i>	
Hegel ve Spinoza	661
<i>Lucio Colletti</i>	
Hegel Adına Bir Savunma.....	674
<i>Sir T. Malcolm Knox</i>	
Hegel ve Heidegger	696
<i>H.-G. Gadamer</i>	
Fransa'da Hegel	716
<i>Bernard Bourgeois</i>	
Hegel'in Locke Yorumu.....	734
<i>Howard P. Kainz</i>	
Bütün ve Parçalar, Bütünlük ve Momentler.....	741
<i>Michael Inwood</i>	
Edimsellik	747
<i>Michael Inwood</i>	
Spekülasyon, Spekülatif ve Metafizik.....	751
<i>Michael Inwood</i>	
Hegel'in Farklı Dillerde Eserleri ve İkincil Eserler.....	756

ALMAN İDEALİZMİNİN EN ESKİ SİSTEM PROGRAMI [1796]*

[...]

Bir etik [Ethik]. Gelecekte bütün metafizik, *ahlâk teorisinin* (Kant, iki pratik postülatında¹ sadece bunun bir *örneğini* vermişti ve alanı

* G.W.F. Hegel (1799), “Das älteste Systemprogramm des deutschen Idealismus”, *Werke*, cilt 1, Frankfurt am Main: Suhrkamp, ss. 234-7. Bu metnin İngilizce çevirisi için bkz. “Oldest Programme for a System of German Idealism (1796)”, *Classical and Romantic German Aesthetics*, der. J.M. Bernstein, Cambridge: Cambridge University Press, 2003, ss. 185-7. Bu fragman, şimdiki standart başlığını, 1918 yılında Franz Rosenzweig tarafından alarak yayımlandı. El yazması, Hegel’in el yazıları içinde bulunurken, içinde ifade edilen düşünceler Schelling’in ve Hölderlin’in düşüncelerine, özellikle Hölderlin’in “Din Üzerine” denemesine daha yakındır. Fragmanı üç arkadaş [Schelling, Hölderlin ve Hegel] arasındaki bir düşünce alışverişinin sonucu olarak görmek en akla yatkın olanıdır. Fragman, şimdi, 1796 Haziranı ile Ağustosunu arasında tarihlenmiştir. Çeviriyi Almanca orijinal metniyle karşılaştırarak yeniden gözden geçiren Prof. Dr. Eyüp Ali Kılıçaslan’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım –çev. n.

¹ Bu referans, *Pratik Akılın Eleştirisi*’nde Kant’ın, ahlâkîliğin olanağı için zorunlu olduklarını öne sürdüğü Tanrı’nın varoluşu ve ruhun ölümsüzlüğü postülatlarıdır.

eksiksizce açıklamamıştı) bir parçası olacağı için, bu etik tüm idele-
rin tam bir sisteminden ya da, aynı anlama gelen, tüm pratik postü-
latların tam bir sisteminden daha az bir şey olmayacaktır. İlk ide,
elbette, mutlak bir özgür varlık [*absolut freien Wesen*] olarak kendi-
min tasarımıdır. Bu özgür, öz-bilinçli varlıkla [*selbstbewussten We-
sen*] aynı zamanda bütün bir dünya –hiçten [*aus dem Nichts*]– varo-
luşa gelir, *hiçten* tek hakikî ve düşünülebilir/kavranabilir yaratım
[*Schöpfung*]. –Ben burada fizik alanına ineyeğim; soru şudur: Ahlâ-
kî bir varlık için, bir dünya nasıl kurulmalıdır? Diğer türlü hantal
olan ve deneyler yoluyla güçlkle ilerleyen fiziğimizi bir kez daha ka-
natlandırmak isterim.

Böylelikle, felsefe ideleri sunar, deneyim de verileri sağlarsa, daha
sonraki çağlarda geleceğini umduğum bu büyük fiziği elde edebiliriz.
Günümüz fiziği, bizinkisi gibi ya da olması gerektiği gibi bir yaratıcı
tini tatmin edebilecek gibi görünmüyor.

Doğadan *insan eserlerine* [*Menschenwerk*] ilerleyeceğim. İnsan-
lık idesinden önce göstereceğim ki, tıpkı hiçbir *makine* idesi olmadığı
gibi, hiçbir *devlet* idesi de yoktur; zira devlet *mekanik* bir şeydir. Yal-
nızca bir *özgürlük* nesnesi olan şeye *ide* denebilir. Öyleyse devletin
ötesine geçmeliyiz! –Çünkü her devlet, özgür insanları mekanik
çarklar gibi ele almak zorundadır; oysa bunu yapmaması gerekir; bu
yüzden *sona ermelidir*. Kendiniz, sürekli barış vb. tüm idelerin sade-
ce daha yüksek bir ideye *tâbî olan* ideler olduklarını görebilirsiniz.
Aynı zamanda, bir *insanlık tarihi* için ilkeleri belirlemek ve devlet,
anayasa, hükümet, yasama gibi tümüyle sefil insanî ürünleri açığa
vurmak istiyorum. Son olarak, ahlâkî bir dünya, Tanrı/ilâhîlik [*Gott-
heit*], ölümsüzlük hakkındaki ideler gelir –ki tüm hurafelerin, son
zamanlarda akla itaatkârlık numarası yapmaya başlayan rahiplerin
zulmünün devrilmesi, aklın bizzat kendisi yoluyla gerçekleşir. –Bu,
zihinsel/düşünölür dünyayı kendi içlerinde taşıyan ve ne Tanrı'yı ne
de ölümsüzlüğü *kendilerinin dışında* aramayan tüm tinlerin mutlak
özgürlüğüdür.

Nihayet, herkesi birleştiren ide, sözcüğün daha yüksek, Platoncu
anlamında *güzellik* [*Schönheit*] idesi. Şimdi, en yüksek akıl ediminin,
tüm ideleri bir araya getirmekle, estetik bir edim olduğuna ve *hakikat*
ile iyiliğin yalnızca *güzellikte* kardeş olduklarına kâni oldum. Filozof,
şairin sahip olduğu kadar estetik güce sahip olmalıdır. Estetik bir du-
yudan yoksun insanlar bizim yazı filozoflarıdır [*Buchstabenphilo-*

sophen]. Tin felsefesi estetik bir felsefedir. Estetik bir duyu olmaksızın, kişi hiçbir şeyde tinsel bir yetenek gösteremez, tarih hakkında bile düşünemez. Burada, ideleri anlamayan –ve de tabloların ve hesap çizelgelerinin ötesine geçer geçmez şeylerin kararacağını kabul edecek kadar safdil olan– insanların gerçekte neden yoksun oldukları aşikâr olmalıdır.

Böylece şiirsellik [*Poesie*] yüksek bir makam/onur [*Würde*] kazanır; o sonunda [tekrar], başlangıçta olduğu şey olur –*insanlığın öğretmeni* [*Lehrerin der Menschheit*]; çünkü artık herhangi bir felsefe, herhangi bir tarih yoktur; tüm diğer bilimler ve sanatlardan yalnızca şiir sanatı [*Dichtkunst*] varlığını sürdürmeye devam edecektir.

Aynı zamanda, büyük halk kitlelerinin *duyusal* bir dine [*sinnliche Religion*] sahip olması gerektiğini çok sık duyarız. Yalnızca büyük halk kitleleri değil, filozof da böyle bir dine ihtiyaç duyar. Aklın ve kalbin tek-tanrıcılığı, hayâl gücünün ve sanatların çok-tanrıcılığı; işte, ihtiyacımız olan şey!

Bildiğim kadarıyla kimsenin aklından geçmemiş bir düşünceden burada ilk kez söz edeceğim –bizim yeni bir mitolojimiz olmalı; fakat bu mitoloji idelerin hizmetinde olmalı, bir *akıl* mitolojisi hâline gelmelidir.

İdeleri estetik, eş deyişle mitolojik kılana dek, *halk* için onlar ilgi çekici olmayacaklardır; ve tam tersi, mitoloji rasyonel olana dek felsefe için utanç verici olacaktır. Dolayısıyla, aydınlanmış kimseler ile aydınlanmamış olanlar, halkı rasyonel kılmak için mitolojinin felsefi olması, ve felsefeyi duyusal kılmak için de felsefenin mitolojik olması gerektiği konusunda sonunda el ele vermelidirler. O zaman, ezeli-ebedî birlik [*ewige Einheit*] aramızda hüküm sürecektir. Bir daha asla kibirli/hor gören bakış, halkın bilge insanlar ve rahipler önündeki kör ürpertisi olmayacak. Ancak o zaman, tüm bireyler için olduğu gibi tekil bir kişi için de *tüm* yetilerimizin *eşit* gelişimini kendimiz için bekleyebiliriz. Bir daha hiçbir yeti bastırılmayacak; o zaman, evrensel özgürlük ve eşitlik tinler arasında hüküm sürecektir! –Cennetten gönderilen yüksek bir tin, bizim aramızda bu yeni dini kurmalıdır; insanlığın en son, en büyük görevi bu olacaktır.